

P O S U D E K
na rigorózní práci
EMÍRY KLEMENTOVÉ
OBRAZ STARÉHO EGYPTA V HISTORICKÝCH ROMÁNECH N. MAHFUZE

Školitel: PhDr. František Ondráš, PhD.

Tématem diplomové práce Emíry Klementové je reflexe staroegyptské civilizace v historických románech Nagība Mahfūze. Diplomantka se však nezaměřila pouze na literárně kritickou analýzu této části Mahfūzovy tvorby, nýbrž se snažila zařadit tři romány s faraónskou tematikou *ʿAbaṭu ʿl-aqdār*, *Radobis* a *Kifāh Ṭība*, do kontextu vývoje moderní egyptské prózy. Jejím cílem bylo vymežit vztah Nagība Mahfūze k egyptské společnosti a charakterizovat míru aktualizace egyptské národní historie v dílech první etapy jeho uměleckého života.

Ocenění si zaslouží snaha Emíry Klementové o objektivní hodnocení tohoto období, jemuž není v arabské ani zahraniční literární kritice věnován příliš velký prostor. Nagīb Mahfūz v něm hledal uměleckou metodu, styl, témata, ale především usiloval o získání jistoty, že spisovatelská činnost dá skutečný smysl jeho životnímu počínání. K rozhodnutí stát se prozaikem přispěla také vnitropolitická situace ve 30. a 40. letech a Mahfūzovo hluboké národní a sociální cítění, které chtěl zobrazit ve svých narativních dílech. Dějiny faraónského Egypta pokládal za velmi inspirativní, viděl v nich kulturní, společenskou a politickou paralelu k moderním egyptským dějinám.

Počátkům výzkumu starého Egypta a jeho civilizace je věnován Úvod. Poznávání faraónské historie souvisí s hledáním národní identity. Hrdost Mahfūze a jeho současníků na významné kulturní dědictví se prolíná s obdivem k hrdinským činům svých předků.

Kapitola „Historický román - reflexe minulosti“ vychází ze znalosti vývoje historického románu, opírá se o literární teorii zabývající se strukturou historického narativního textu a pojmem „fikce“ v moderní próze. Důležitou otázkou je úloha historismu při zpracovávání historických témat, stejně jako charakteristika postav historického románu. Diplomantka se seznámila s názory řady renomovaných literárních kritiků - Hodrové, Šklovského, Tomaševského, Geneta, Lotmana a dalších.

Podkapitola „Historický román jako nástroj výchovy“ má svůj význam právě ve vztahu ke studovaným dílům Nagība Mahfūze.

Kapitola „Sociální a ideové zázemí Mahfūzovy tvorby“ popisuje autorův osobní i uměleckých život. Její součástí je téma vnímání starého Egypta zaměřené na úsilí Evropanů seznámit se se staroegyptskou civilizací. E. Klementová se zabývá také vztahem Egyptanů k této kultuře, za zmínku zde stojí především úloha R. At-Tahtāwīho, duchovního otce egyptského národního obrození (Nahdy).

Další částí kapitoly je téma egyptského nacionalismu a vztahu Egypta a Osmanské říše. Významnou částí druhé kapitoly je Mahfūzova umělecká metoda a její vývoj. Mahfūz zaujímá výjimečné postavení mezi egyptskými autory tvořícími v 1. polovině 20. století, neboť usiluje o modernistický výraz, ale zároveň se vrací k realistickému zobrazení skutečnosti. Jeho realismus je založen na střídání pesimismu a optimismu. Mahfūzova tvůrčí metoda je silně ovlivněna jeho sociálním cítěním a snahou objevovat komplikované sociální vztahy a kulturní hodnoty přijímané společností jako obecně uznávaný ideál.

Třetí kapitola obsahuje obraz v Mahfūzově díle, v románech Abaṭu 'l-aqdār, Radobis a Kifāh Tība. Charakteristika děje každého románu je doplněna literárně kritickou analýzou a rozбором uměleckých aspektů všech tří historických románů. V každém z nich vystupuje postava, která je buď předobrazem ideálního občana, nebo egyptského kolektivního ducha. Také víra v nezvratný osud je ztvárněna ve všech třech dílech, v každém z nich však jiným způsobem. S reflexí historie souvisí autorův důraz na dovednost starých Egyptanů, stavitelů a řemeslníků, která je součástí kompozice místa děje.

V závěru hovoří E. Klementová o historických románech Nagība Mahfūze jako obrazu egyptské společnosti ve starověku, vyznačující se velkou vnitřní silou a dynamikou, odhodláním obyvatel Egypta bránit rodnou zemi. Zmiňuje také Mahfūzovu literární symboliku. Toto téma by si zasloužilo větší prostor. Jaké jsou nejčastější symboly a symbolické výrazy objevující se v těchto dílech? Za pozornost by stálo rovněž srovnání reflexe egyptské historie ve 30. a 40. letech a na přelomu 20. a 21. století.

Diplomantka vypracovala hodnotnou studii objasňující některé umělecké a kulturní aspekty tvorby Nagība Mahfūze. Její diplomová práce je cenným příspěvkem k pochopení reflexe egyptské historie a k formování národní identity moderních Egyptanů.

Rigorózní práce Emíry Klementové splňuje všechny požadavky kladené na *rigorózní* práci. Hodnotím ji známkou „výborně“

V Praze, 1. 2. 2006

PhDr. František Ondráš, PhD.